

Valitsus soovib lihtsustada kurjategijate vara konfiskeerimist

Justiitsminister Hanno Pevkur tutvustas täna riigikogule karistusseadustiku ja kriminaalmenetluse seadustiku eelnõu, millega lihtsustatakse kuritegeliku vara konfiskeerimist, hõlbustatakse vangistust asendava sõltuvusravi kasutamist ja täpsustatakse karistusjärgse käitumiskontrolli kohaldamist.

Laiendatud konfiskeerimine võimaldab ära võtta kurjategija vara, kui tema elustiil ja kuritegu annavad põhjust eeldada, et vara on kuritegelikku päritolu. Laiendatud konfiskeerimist on võimalik kohaldada vaid teatud liiki kuritegude puhul, nendeks on valdavalt organiseeritud kuritegevusega seotud kuriteod, näiteks rahapesu, narko- või inimkaubandus. Kui seni on niisugust konfiskeerimist saanud kohaldada tingimusel, et karistuseks mõistetakse vangistus üle kolme aasta, siis justiitsminister Hanno Pevkuri selgituste kohaselt on eelkõige praktikute soovitudele tuginedes kuritegevusega tõhusamaks võitlemiseks mõistlik ja põhjendatud laiendatud konfiskeerimise võimaldamine ka juhul, kui karistuseks mõistetakse vähemalt üheaastane vangistus.

Peale selle saaks tulevikus konfiskeerida ka vara, mis on nõ segapäritoluga – osalt seadusliku ja osalt ebaseadusliku tulu abil soetatud: näiteks laenuga soetatud vara, kui laenumakseid tasutakse kriminaaltulust. Seesuguse kahtluse korral peab süüdistatav konfiskeerimisest pääsemiseks ise tõendama, et vara eest on tasutud täielikult või olulises osas õiguspäraselt saadud vahendite arvel.

„Nende muudatustega annab riik selgelt mõista, et kuritegevusega saadud vara legaliseerimine võtetega, kus segatakse seaduslikul ja ebaseaduslikul teel soetatud vara, ei ole aktsepteeritav ja on karistatav lisaks võimalikule vabadusekaotusele ka varast ilmajäämisega“ kommenteeris justiitsminister Pevkur.

Tulevikus saab laiendatud konfiskeerimist kohaldada ka juriidiliste isikute varale. „Eriti maksukuritegude puhul on juhtumeid, kus ettevõtte on loodudki kuritegelikel eesmärkidel – näiteks arvevabrikud,“ selgitas minister.

Samuti peab kohus iga kord konkreetsete asjaolude põhjal ise otsustama, kas on vaja kohaldada laiendatud konfiskeerimist, st ta peab hindama, kas kohtualuse elatustase on kooskõlas tema õiguspärase sissetulekutega. Samal ajal jääb edaspidigi kohustuslikuks otseselt kuriteoga saadud vara konfiskeerimine.

2012. aastal mõisteti laiendatud konfiskeerimise paragrahvide alusel süüdi 1275 isikut. Neist 99-le mõisteti rahaline karistus, ülejäänutele vangistus. 2012. aastal konfiskeeriti umbes 1,9 miljonit eurot kriminaaltulu.

Teine suurem muudatus käsitleb narkomaania sõltuvusravi hõlbustamist. Seni on kehtinud eeltingimus, et vangistuse asemel ravile saadetav isik ei tohi olla varem vangistusega karistatud. See aga on piiranud asendusravi eesmärgipärasest kasutust. „Tihti viib alles negatiivne vanglakogemus narkomaanist kurjategija arusaamiseni, et just sõltuvusravi võib olla tema pääsetee. Ilma sellise kogemusega pole narkomaanil enamasti huvi taotleda vangistuse asemel sõltuvusravi,“ selgitas minister Pevkur. „Tänu plaanitavale muudatusele saaks määrata sõltuvusravi märksa laiemale sihtrühmale ja sel moel kuritegevust vähendada.“

Seaduseelnõu kolmas eeskärk on täpsustada karistusjärgse käitumiskontrolli kohaldamist. Kuna see karistusmeede riivab mitut tähtsat põhiõigust, peab riik tagama, et seda ei kohaldataks kergel käel. Edaspidi on seaduses selge sõnaga öeldud, et karistusjärgse käitumiskontrolli kohaldamine on kohtuniku kaalutusõigus. Samuti peab kohtunik hindama tagajärgi, mida karistusjärgne käitumiskontroll süüdimõistetule kaasa toob.

Valitsus soovib lihtsustada kurjategijate vara konfiskeerimist

Avaldatud veebilehel Eesti Kohtuekspertiisi Instituut (<https://www.ekei.ee>)

<https://www.ekei.ee/et/uudised/valitsus-soovib-lihtsustada-kurjategijate-vara-konfiskeerimist>